

24 augusti 2021

Utbildningsdepartementet

Yttrande över Kampen om tiden SOU 2021:30

Läraryrket har fått möjlighet att yttra sig till Utbildningsdepartementet angående utredningen *Kampen om tiden* (SOU 2021:30)

Sammanfattning av Läraryrketets synpunkter

Läraryrket framhåller att direktiven till utredningen börjar i fel ände. Att utgå från att mer tid i skolan är den generella lösningen för flera olika problem, är att välja fel perspektiv från början. Lärare har redan idag en alldeles för hög arbetsbelastning och att i det läget lägga till mer lovskola och studietid riskerar att ytterligare förvärra situationen. Fokus borde i stället vara att säkra resurser inom ramen för den ordinarie undervisningstiden för att alla elever ska få en likvärdig utbildning av hög kvalitet.

Utredningen påpekar att förslagen som läggs fram, vilket i samtliga fall innebär att det ska ges mer tid till undervisning, kräver fler lärare. Läraryrket ställer sig därför även utifrån detta mycket frågande till utgångspunkten för förslagen. Att i en tid av en omfattande lärarbrist ge förslag som ytterligare ökar den är anmärkningsvärt.

Läraryrket instämmer i utredningens förslag att den befintliga lovskolan behöver utvärderas och inte utökas till andra årskurser och skolformer. Läraryrket tycker därför inte att ytterligare tid ska läggas på lovskola för årskurs 9. Istället bör man stärka resurstilldelningen, för att främja den ordinarie undervisningstiden.

Läraryrket välkomnar förslagen om att se över regelverket för tiden för betygssättning, samt inrättande av ett enhetligt inrapporteringsystem för betyg.

Utredningen i korthet

Utredningens uppdrag handlade om att föreslå olika åtgärder för att elever som riskerar att inte bli behöriga till gymnasieskolans nationella program ska ges bättre förutsättningar.

Utredningen föreslår att studietid ska erbjudas på alla skolenheter i grundskolan som har elever i årskurserna 4–9 med två timmar per vecka och elevgrupp, under eller i direkt anslutning till elevernas skoldag.

Huvudmannens skyldighet att erbjuda lovskola ska utvidgas för elever i årskurs 9 med ytterligare 25 timmar på loven under läsårstid.

24 augusti 2021

Den lovskola som huvudmannen är skyldig att erbjuda bör inte utvidgas till att omfatta andra årskurser inom grundskolan eller andra skolformer. Lovskolans verksamhet behöver följas upp och utvärderas innan en eventuell utvidgning övervägs.

Åtgärderna prioriterad och anpassad timplan föreslås implementeras på nytt och följs därefter upp och utvärderas.

Läraryrketets synpunkter

Läraryrketet framhåller att direktiven till utredningen börjar i fel ände. Att utgå från att mer tid i skolan är den generella lösningen för alltifrån elever med behov av särskilt stöd, nyanlända elever eller elever med hög skolfrånvaro, är att välja fel perspektiv från början. Utredningen påpekar också detta, att man inte ska ha en så stor tilltro till enbart tid som lösning. Läraryrketet instämmer i detta. Utredningen lägger dock fram en rad förslag som ändå anammar denna beskrivna ingång.

Förutsättningar för ordinarie undervisning kommer först

Läraryrketet har alltid framhållit vikten av att lärare ges förutsättningar att fokusera på kärnuppgiften, dvs. undervisningen och tid för planering och uppföljning av densamma. Det är det som måste finnas för att lärare ska kunna utveckla och anpassa undervisningen utifrån elevgrupp och situation. Det är därför förutsättningarna är helt avgörande för att alla elever ska ges möjligheter till undervisning av hög kvalitet.

Lärare har dock alltmer fått andra krav att uppfylla i sin yrkesutövning som tar tid från just kärnuppgiften och istället bidrar till en allt större och alltmer ohållbar arbetsbelastning. En betydande del av denna ökade arbetsbelastning står olika krav på dokumentation för. Läraryrketet har gång efter annan krävt att staten ska tillsätta en s.k. rensutredning och göra allt som behövs för att både minska nationella krav, samt förhindra arbetsgivare att lägga på egna krav på dokumentation. Lärares arbetstid måste kunna ägnas åt det de själva anser är ändamålsenlig dokumentation för elevernas kunskapsutveckling och för att planera och följa upp undervisningen i förhållande till densamma. Fokus behöver därför vara att rensa bort allt som inte värnar och utvecklar just lärares tid till detta. Utan att börja där landar utredningens förslag om studietid och lovskola utanför den ordinarie undervisningstiden fel..

Läraryrket

Utredningen påpekar att förslagen som läggs fram, vilket i samtliga fall innebär att det ska ges mer tid till undervisning, kräver fler lärare. Läraryrketet ställer sig därför även utifrån detta, mycket frågande till utgångspunkten för förslagen. Att i en tid av en omfattande läraryrket lägga förslag som ytterligare ökar den är problematiskt. Att lägga på ytterligare krav och timmar på verksamma lärare kan istället få fler att bli sjukskrivna, eller välja att lämna yrket.

Studietid

Utredningen slår fast att för att verksamheten med studietid ska hålla hög kvalitet är det avgörande att lärare leder och ansvarar för verksamheten. Utifrån både läraryrketen och de omfattande nedskärningar som genomförts och kommer att genomföras i

24 augusti 2021

kommunerna, är detta därmed direkt ökad undervisningstid för lärare. Det krävs redan i nuläget omfattande resurstilldelning för att lärare ska ges möjlighet till en rimlig arbetsbelastning i sina ordinarie tjänster.

Utredningen pekar också på att statistiken visar att andelen elever som får åtgärdsprogram ökar med stigande ålder, samtidigt som forskning visar på vikten av tidiga insatser för att undvika framtida studiemisslyckanden. Detta är något som Läraryrket tidigare framhållit. Det saknas resurser för att sätta in dessa avgörande insatser och istället för en betydande resurstilldelning har t.ex. en kartläggning i förskoleklass och bedömningsstöd ålagts lärarna att genomföra i den s k Läsa-Skriva-Räkna-garantin för just tidiga insatser. Resultatet har blivit en kartläggning som genomförts, men utan att de insatser som behövs satts in.

Läraryrket vill även här framhålla att tid inte ska behöva läggas på obligatorisk testning av samtliga elever, utan lärares beslut om vilka elever som kan behöva kartläggas ska gälla och lärares krav på åtgärder för elever i förskoleklass och uppåt, ska anammas och tillgodoses. Det är då insatser utifrån behov och undervisningsgrupp kan åtgärdas med verkan.

Läxor

Utredningen har inte gått vidare med direktivet att föreslå hur det kan tydliggöras i författning att det är på skolan som det bestäms hur man arbetar med läxor. Läraryrket välkomnar att utredningen inte gått vidare med detta, då det hade varit ett diskvalificerande av lärarprofessionen att reglera det som helt tillhör lärares kompetens och yrkesutövning att avgöra.

Lovskola

Läraryrket instämmer i utredningens förslag att den befintliga lovskolan behöver utvärderas. Att det inte följts upp vad lovskolan gett för verkliga resultat är anmärkningsvärt, särskilt med tanke på den uppmärksamhet och politiska betydelse den getts. Att man t.ex. inte har följt upp måluppfyllelsen i gymnasieskolan för elever som blivit behöriga efter lovskolan är något som måste åtgärdas. Läraryrket delar därför utredningens slutsats att inte förorda lovskola för andra årskurser eller inom andra skolformer.

Utredningen föreslår dock att huvudmannens skyldighet att erbjuda lovskola ska utvidgas för elever i årskurs 9 med ytterligare 25 timmar på loven under läsårstid. Utredningen framhåller att undervisning under läsårsloven, och inte enbart på sommarlovet, gett positiva erfarenheter. Detta förslag kräver god tillgång på lärare, vilket utredningen själva fastslår är en stor bristvara, och ändå läggs förslaget fram. Läraryrket ser också att undervisning före läsårets slut är mer relevant än efter, men ska det gå att genomföra krävs stora resurstilldelningar, så att både verksamma lärare får rimligare arbetsbelastning och fler kan anställas. Fokus till att börja med måste vara att tillsätta nödvändiga resurser inom den ordinarie undervisningstiden för att säkra elevernas rätt till undervisning av hög kvalitet.

24 augusti 2021

Stödmaterial

Utredningen föreslår att Skolverket ska ta fram ett stödmaterial till huvudmännen för att de ska få gemensamma verktyg och metoder för att kunna motivera elever att delta i lovskola. Utredningen menar att det kommer bidra till att skolornas motivationsarbete blir mer likvärdigt. Läraryrket vill framhålla att oavsett utformning av stödmaterial är det tillgång på resurser för insatser som är det avgörande. Ett stödmaterial till huvudmännen kan istället resultera i att huvudmannen ställer ökade krav på respektive skola istället för att se till att konkreta förutsättningar för både motiverande som direkta insatser finns att tillgå.

Inrapportering av betyg

Två förslag i utredningen som Läraryrket välkomnar är förslaget om att se över regelverket för tiden för betygssättning, samt inrättande av ett enhetligt inrapporteringssystem för betyg. Läraryrket har under flera år uppmärksammat både stat och kommuner på det att den garanterade undervisningstiden försvinner då huvudmän kräver in betygen upp till veckor före terminen eller läsårets slut. Läraryrket har framhållit just att den nuvarande skrivningen i regelverket är för öppen för tolkning. Att ändra denna är därför helt nödvändigt, vilket i kombination med ett enhetligt inrapporteringssystem skulle göra skillnad.

Läraryrket

Johanna Jaara Åstrand
Ordförande

Lisa Heino
Utredare